

Søknad om *tilskudd for inkluderende praksis i barnehage, skole og SFO*



«Signifikante endringer i elevers læring avhenger av større endringer i praksis og strukturer i skolen, og at disse endringene vil springe ut av profesjonell utvikling og deling av kunnskap som oppstår gjennom samhandling internt og på tvers av skoler». (Katz et al., 2009)

Det vises til utlyst tilskudd for *inkluderende praksis i barnehage, skole og SFO*, hvor kommuner kan søke om tilskudd til en ressursperson som bidrar til å prøve ut tiltak for en mer inkluderende praksis.

Bakgrunn for søknaden og ønsket om å delta i prosjektet

Lillehammer kommune har i flere år arbeidet for å redusere antall barn/elever som mottar spesialpedagogisk hjelp. Hovedmålet har vært at barn og unge i barnehage og skole skal få nødvendig hjelp og støtte så snart de møter utfordringer med faglig, sosial og språklig læring. For å få til dette, er det avgjørende at vi identifiserer behov og setter inn riktig hjelp til barn og elever så tidlig som mulig.

Hva har vi fått til så langt?

- Antall elever med vedtak om spesialundervisning har gått ned i skolen, se tabell 1 side 8.
- PPT har fått frigjort tid fra vedtaksarbeid som utnyttes til veiledningsarbeid direkte ut i skoler og barnehager, se tabell 2 side 8.
- Det er opprettet tverrfaglige samarbeidsarenaer som tverrfaglige team, lavterskelteam, dropin-tilbud osv., som legger til rette for et systematisk samarbeid – både i skolene og barnehagene

Formålet med prosjektet

Skoleeier og barnehageforvaltningen har etablert tiltak og systemer som pr. i dag er i en oppstartsfase. Det finnes en nærmere beskrivelse av disse tiltakene senere i søknaden, se side 6. Vi ønsker å bruke prosjektet til å vurdere i hvilken grad tiltakene hver for seg og samlet bidrar til å realisere målene kommunen har satt seg for inkludering og tidlig identifisering og iverksetting av tiltak.

Vi ønsker å få en bredere forståelse av hva som er virksomt i de tiltakene vi har satt i gang, hvordan tiltakene spiller sammen og hva som eventuelt må erstattes eller suppleres. Kort sagt ønsker vi å se på hva som er bra og hvorfor, og hva som kan gjøres bedre og hvordan?

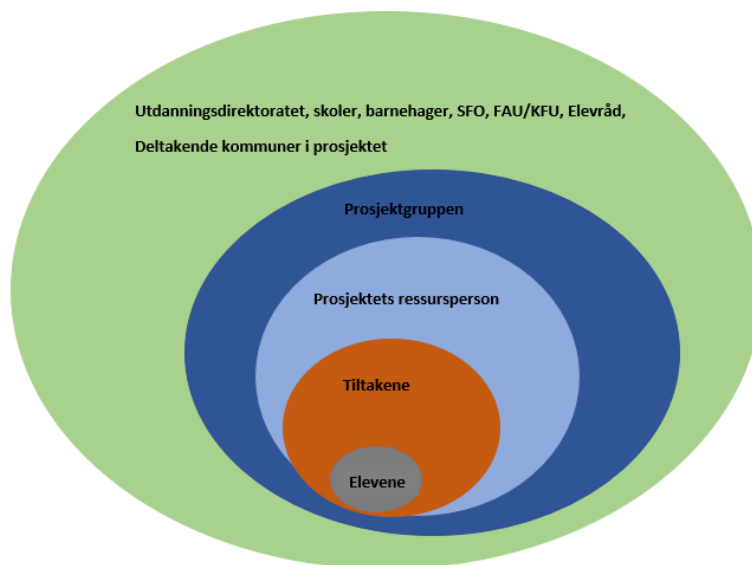
Lillehammer er allerede i gang med en del tiltak som svarer opp direktoratets ønske om å se på alternative praksiser som skal bidra til å sikre en inkluderende og godt tilpasset praksis. Deltakelse i dette prosjektet betyr at vi kan se nærmere på og utvikle de tiltakene vi allerede har satt i gang for å sikre at de virker etter hensikten. I tillegg ser vi det som svært interessant å få samarbeide med et forskermiljø som kan bidra til å knytte erfaringer og resultater opp mot ny teori på området. Til sist håper vi gjennom dette prosjektet å få å delta i

et lærende nettverk med andre kommuner som også blir en del av det nasjonale prosjektet. Samlet vil dette danne grunnlag for videreutvikling av kommunens praksis gjennom gode refleksjoner i profesjonsfelleskapene våre.

For oss er det viktig at dette prosjektet bidrar både til å skape kunnskap om effekten av tiltakene og organiseringen av disse, men også at den kunnskapen vi opparbeider på tiltaksnivå løftes til et systemnivå som sikrer en struktur som bidrar til en helhetlig og enhetlig praksis i kommunen.

Organisering av prosjektet

Det er sentralt at det som skjer i dette prosjektet får direkte betydning for barn og elever i Lillehammers barnehager og skoler. Prosjektet er derfor forsøkt bygd opp slik at det er erfaringen som gjøres i de konkrete tiltakene som danner kjernen for den kunnskapsutviklingen som skal foregå på systemnivå, jf. modellen under.



Modell 1

Det er et vesentlig poeng å finne ut i hvilken grad tiltakene hver for seg og sammen bidrar til å realisere målene Lillehammer kommune har satt seg, herunder utforske om valgene vi har gjort støttes av teori på området og fører til forbedring av praksis på feltet.

Vi har lyst til å formulere gode forsknings spørsmål som prosjektet kan gi svar på. Disse ønsker vi å formulere i samarbeid med det eksterne forskningsmiljøet.

Som barnehageforvalter og skoleeier ønsker vi å utforske hvordan vi på best mulig måte kan legge til rette for en gjennomgående inkluderende praksis.

Ressurspersonen

Ressurspersonen vil være en viktig drivkraft i å opprettholde og videreutvikle praksis. Vedkommende vil få en koordinerende rolle, og skal samarbeide med andre relevante ressurspersoner eller aktører, herunder det forskningsmiljøet som blir koblet på prosjektet.

Ressurspersonen er tenkt brukt til å lede og koordinere arbeidet med å dokumentere og systematisere erfaringene rundt de tiltakene som er i gang (faktagrunnlag). Ressurspersonen skal videre lede arbeidet i prosjektgruppen. Målet er at prosjektgruppen trekker ut kunnskap og synliggjør mønstre i de erfaringene som er gjort, og gjennom dette skaper et refleksjonsgrunnlag for den kollektive læringen som må foregå i profesjonsfellesskapene i den enkelte barnehage og skole. Dokumentasjonen ressurspersonen har ansvaret for å innhente og systematisere må inneholde praksiseksemplere fra de tiltakene som allerede er igangsatt. Dokumentasjonen skal danne grunnlaget for en evaluering som blir utgangspunktet for justering av de eksisterende og/eller videreutvikling av tiltakene som sikrer realisering av målene som er satt. Det er viktig at informasjonsinnhenting skjer vidt, og at både barn/elever, foreldre og ansatte i barnehager og skoler blir hørt.

Ressurspersonen blir også en garantist for at vi klarer å holde trykket oppe i endringsprosessene slik at vi oppnår en varig endring av praksis.

Til slutt er det et poeng at ressurspersonen får et spesielt ansvar for å sikre at det videre arbeidet må kobles tett på, og eventuelt justeres i forhold til, de føringer som kommer i den nye stortingsmeldingen «Tidlig innsats og inkluderende fellesskap», samt de endringsbehovene som kommer som en konsekvens av fagfornyelsen.

Prosjektgruppe

Det vil opprettes en prosjektgruppe som vil ledes av ressurspersonen. Prosjektgruppen vil være representert ved barnehagesjef, skolesjef, leder for PPT i tillegg til hovedtillitsvalgt. Det vil også være aktuelt å tilknytte fagpersoner til de ulike tiltakene etter hva som er hensiktsmessig ut fra tiltakets art. Dette kan være fagpersoner fra andre tjenesteområder i kommunen, for eksempel helsesykepleiere, barnevern m.m.

Skoler/barnehager og SFO

Arbeidet med tiltakene som er beskrevet i denne søknaden, er godt forankret i rektor- og styrergruppa og videre helt opp til politisk nivå i kommunen.

De erfaringene som gjøres i prosjektet skal tilflyte barnehagene og skolene i kommunen. Det er derfor en forutsetning at prosjektet er godt forankret i ledelsen ved de ulike enhetene og at erfaringene deles og brukes til læring og forbedring av praksis i profesjonsfelleskapene.

Samarbeid med foreldre og elever

I tillegg er det naturlig å finne måter å involvere foreldrerepresentanter gjennom FAU og KFU og skolenes elevråd inn i prosjektet gjennom jevnlig møtepunkter og samtaler. På denne måten innhentes informasjon om deres opplevelser og erfaring med iverksatte tiltak som vil bidra til å gi økt forståelse og flere perspektiver på effekten av tiltakene.

Ønske om å samarbeide med det eksterne FOU-miljøet

For oss er det ønskelig at forskningsmiljøet er villig til å bidra aktivt inn i prosjektet (aksjonsforskning). Tidligere erfaring fra denne type prosjekter viser at en slik tilnærming til samarbeidet med forskningsmiljøet gir gode og konkrete resultater.

Dette betyr at vi håper å få til en spennende faglig samtale mellom forskningsmiljøet og kommunene som deltar, og at det skapes ny kunnskap gjennom dette. Dette gir også en mulighet til et metasamarbeid mellom forskningsmiljøet og de kommunene som blir valgt ut til å delta i prosjektet. Dette vil gi tilleggskunnskap både på tiltaks- og systemnivå – både for kommunene og overordnet nivå (direktoratsnivå).

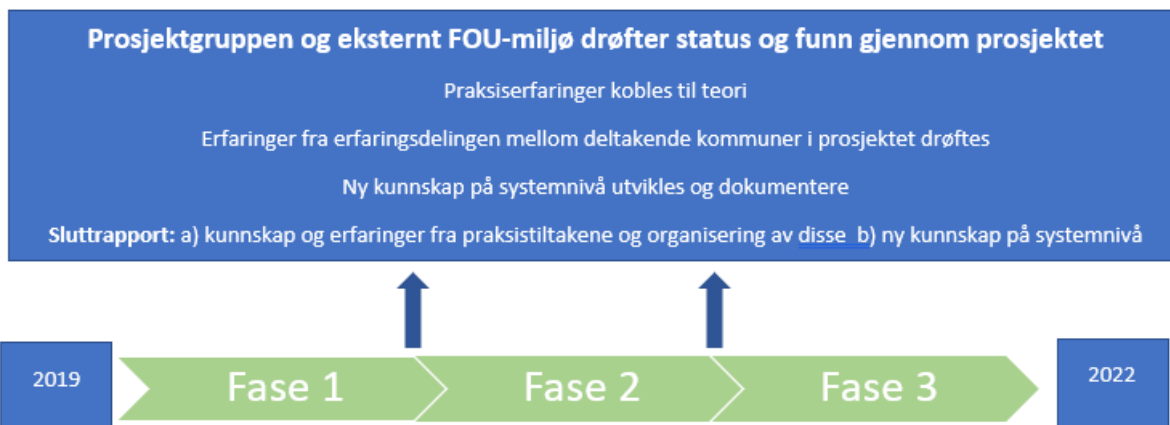
Denne modellen viser også at vi, ved ressursperson/prosjektgruppe, ønsker å løpende drøfte status og de funnene vi kommer frem til gjennom prosjektet med det eksterne FOU-miljøet – og de andre deltakerkommunene hvis dette blir mulig.

Ønske om å danne et nettverk med de andre deltakende kommunene

Det er viktig for oss at de kommunene som blir plukket ut i prosjektet ikke blir isolerte satellitter, men at oppdragsgiver legger til rette for kunnskapsdeling og -utvikling, for eksempel gjennom å arrangere dialogkonferanser (jf. lærende nettverk, Torbjørn Lund, UiT).

Framdriftsplan

En enkel skisse for framdriftsplan kan se slik ut:



Modell 2

Modellen over viser hvordan vi har tenkt å angripe prosjektet. I fase én vil ressurspersonen beskrive modellene i tiltakene og samle inn dokumentasjon og funn fra disse. Videre vil dette grunnlaget bli drøftet i prosjektgruppa. Dette vil skje frem mot sommeren i 2020.

Evalueringen av dette vil danne grunnlaget for arbeidet i de videre fasene hvor eventuelle nye tiltak kommer inn. Eventuelle justeringer og endringer kan da skje ved oppstart skoleåret 2020/2021. Det kan være noe tidsforskyvninger mellom de ulike tiltakene.

Leveranser til Udir

Fase en vil beskrive de tiltakene vi allerede har i gang. Det videre arbeidet vil vise i hvilken grad vi har ressurser til å følge opp alle tiltakene videre. Det kan være aktuelt å plukke ut de mest interessante tiltakene for å utforske og videreutvikle disse. Dette kan i så fall skje i dialog med oppdragsgiver i forhold til hva som fremstår som mest interessant for dem.

En nærmere beskrivelse av igangsatte tiltak som vil danne grunnstammen i prosjektet:

Tiltak	Innhold og form
Lavterskelteam	Det er etablert lavterskelteam på hver enkelt skole. Lavterskelteamene har ukentlige samarbeidsmøter hvor PP-rådgiver, helsesykepleier, og sosiallærer på den enkelte skole samarbeider om ulike utfordringer på individ og systemnivå.
Tverrfaglig team barnehage	Det er etablert tverrfaglige team i barnehagene. Her sitter PPT, barnevern, helsesykepleier, fysioterapeut/ergoterapeut. Møtene ledes av styrer. Det er lagt opp til jevnlig møter, hyppighet i forhold til barnehagens størrelse.
Tverrfaglig team skole	Her sitter PPT, barnevern, helsesykepleier, fysioterapeut/ergoterapeut, (ungdomsbasen og SLT koordinator på ungdomsskolene). Møtene ledes av rektor ved skolen.

Tiltak	Innhold og form
Barnehagelærere i overgang barnehage skole	<p>Det er i løpet av 2019 tilsatt 5 barnehagelærere som følger førskolebarna i overgangen fra barnehage til skole. Disse 5 barnehagelærerne er i barnehagen fra 1. desember til 31. juli, for så å følge skolestarterne inn i skolen. Fra 1. august til skolestart er de med i SFO, fra skolestart til 1. desember er de i hovedsak knyttet til 1. klasse. Inntil videre er dette 5 personer, mens vi har 7 barneskoler og 12 kommunale og 16 private barnehager, noe som betyr at disse stillingene både skal bidra i det praktiske arbeidet i barnehagene og på skolene, men minst like viktig er det at de er også med i et nettverk som arbeider sammen med en rådgiver hos skole- og barnehageeier som har ansvar for å utvikle et system for begynneropplæring og tidlig innsats i Lillehammer kommune. De skal også bidra til en god erfaringsutveksling og deling av kompetanse rundt overgangsarbeidet.</p>
Overgangsarbeid barnehage – skole, «Trygg skolestart»	<p>Som en del av tidlig innsatsarbeidet er det utarbeidet en rutine for å sikre overgangen og sammenheng mellom barnehage – skole. Følg denne linken for å se planen https://www.lillehammer.kommune.no/getfile.php/4302657.1850.ztjpspgqwmlla/Trygg+skolestart++plan+for+overgangen+barnehage-skole%5B1%5D.pdf</p>
Plan for overgang og sammenheng mellom bhg og skole	<p>Planen skal bidra til å skape sammenheng, kontinuitet og flyt i læringsløpet mellom bhg og skoler, og har som formål å:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sikre sammenheng og kontinuitet mellom barnehage og skole • ivareta kvaliteten og systematikken i det pedagogiske arbeidet i femårsgruppene i barnehagen og i begynneropplæringen i skolen • bidra til at alle barn og unge, uavhengig av behov og forutsetninger, deltar og lærer i et inkluderende fellesskap sammen med jevnaldrende <p>Klikk her for å se planen: https://sway.office.com/cObTRXgJd4wIV02F?ref=Link&loc=play</p>
Veiledningsteam	<p>Det er etablert veiledningsteam i PPT som jobber inn i skoler og i barnehager. Dette for å kunne gi hjelp tidlig – dvs. støtte og veilede pedagoger og annet personell i tilpasset opplæring, ulike differensieringstiltak og klasseledelse, med vekt på metodisk og organisatorisk tilrettelegging innenfor det ordinære barnehage- og skoletilbudet. Med dette grepet har vi flyttet ressursene i PPT tettere på opplæringen og barnet.</p>
Felles rutine for skole og PPT: “Kvalitetssikring av spesialundervisningen i Lillehammer kommune”	<p>Lillehammer kommune har utarbeidet rutiner som beskriver hvordan barnehage/skolen og PPT i samarbeid skal jobbe FØR et barn/en elev henvises til PPT. PP-rådgiverne bruker en betydelig større del av tiden siden ute i den enkelte barnehage og skole enn tidligere. PPT og barnehage/skole jobber tett sammen med å løse de utfordringene som oppstår, på systemnivå. Det har vært viktig å få flyttet fokuset fra individ- til systemnivå, bl.a. gjennom bruk av ulike analyseverktøy, der helheten rundt barnet/eleven blir vurdert. PPT og skole jobber sammen om å se på innhold og kvalitet i det ordinære opplæringstilbudet - jf. § 5-4 i Opplæringsloven/§ 19 d i barnehageloven.</p>
PPT/skole samarbeid	<p>PP-rådgiverne jobber i tett dialog med ledelsen på den enkelte skole. De har faste dager på skolene der de er tilstede i undervisningssituasjoner for å observere og veilede lærerne i utfordringer de måtte ha i det enkelte klasserom. Ressursen er flyttet fra kontorarbeid med utforming av sakkyndig vurdering til å være tilstede og tettere på elevene og gi spesialpedagogisk hjelp i praksis, uten at det fattes enkeltvedtak om spesialundervisning.</p>
SFO-ledere	<p>For å sikre god sammenheng mellom elevens skolehverdag og opphold på SFO, er SFO-lederne definert inn som en del av ledelsen ved alle skolene våre. Dette betyr at de er en naturlig del av ledergruppene, og er blant annet</p>

Tiltak	Innhold og form
	med på opplegget kommunen har kjørt rundt desentralisert kompetanseutvikling (DeKomp).
SFO	Det er et prosjekt på trappene som har som mål å se på SFO-tilbudet i kommunen. En av skolene arbeider konkret med denne saken med mottoet «hele barnet, hele dagen».

Bakgrunn for valg av tiltak så langt

Bakgrunnen for Lillehammer kommunes satsingsområder så langt oppsummeres godt i rapporten «*Inkluderende fellesskap for barn og unge – behov for særskilt tilrettelegging i barnehage og skole*» som Nordahl-utvalget la frem i fjor. De peker blant annet på at det er behov for en omfattende endring av dagens system, og vektlegger i sitt forslag til ny ordning en grunnleggende inkluderende tilnærming. De peker på at dagens system er ekskluderende fordi organisering og innhold fører til en manglende tilhørighet i fellesskapet av andre barn og unge (Persson og Persson, 2012). De anbefaler et system som skal støtte barn og unge direkte, men også gi støtte til lærerne. Støtten må sikre tidlig og rask innsats som skal realisere det enkelte barns potensial for læring.

Foreløpige resultater

Denne satsningen har så langt vist ønskede resultater. Lillehammer kommune har hatt en villet nedgang i antall barn/elever med vedtak om spesialpedagogisk støtte eller spesialundervisning.

Tiltakene har, som tabellen under viser, konkret ført til færre henvisninger til PPT (§5-1), og flere elever som blir henvist får tilråding om tiltak innenfor det ordinære tilbudet. PPT har hatt en markant nedgang i antall henvisninger og en oppgang i antall henvendelser (§5-4). Det er særlig de små vedtakene som er redusert.

Gjennomsnittlig utvikling av spesialundervisning i skolene de siste fire årene:

Spesialundervisning %	15/16	16/17	17/18	18/19
Ungdomsskolene	7,90 %	8,90 %	8,10 %	6,80 %
Barneskolene	5,06 %	5,73 %	4,68 %	3,50 %

*Tabell 1

	11/12	12/13	13/14	14/15	15/16	16/17	17/18	18/19
Henvisninger til PPT	78	55	58	64	53	93	45	60
Antall vedtak	230	189	169	173	173	196	163	126
Henvendelser til PPT		11	20	27	29	32	73	92

*Tabell 2

For barnehage ser tallene i utvikling av vedtak om spesialpedagogisk støtte slik ut:

Spes.ped støtte	2015	2016	2017	2018
Barnehager	3,60 %	3 %	2,80 %	3,30 %

*Tabell 3

Hvor mange skoler skal være med i prosjektet

Alle, dvs. 9 skoler.

Hvor mange barnehager

Alle, dvs. 12 offentlige og 16 private barnehager.

Avslutning

Vi vil alltid jobbe for å videreutvikle arbeidet med å skape en inkluderende praksis i både barnehage og skole. Det er ikke et mål vi på et tidspunkt kan si vi har nådd, men noe vi må jobbe kontinuerlig med. At våre barn og unge skal lære seg å forholde seg til ulikhet, er noe de vil ha nytte av i mange situasjoner, og er også et spørsmål om grunnleggende verdier i vårt samfunn. Vår forståelse av inkludering er ikke bare at elevene i skolen og barna i barnehagene skal være fysisk integrert i en sammensatt gruppe, men at de er aktive i fellesskapet og opplever anerkjennelse for den de er. Dette krever kompetanse hos det pedagogiske personalet, som er ansvarlig for å skape en inkluderende praksis. Vi håper gjennom eventuell deltakelse i dette prosjektet å kunne være med å sette dette på dagsorden gjennom å videreutvikle vår praksis på området og også bidra inn i det nasjonale arbeidet med å sikre en bedre inkluderende praksis.